

„Interpretation – The Changing Landscape” 5th SCIC-Universities Conference

Brüsszel, 2001. február 5.

Sükösd Erzsébet

Az Európai Unió Tolmács- és Konferenciaszolgálat, a SCIC (Service Commun Interpretation de Conférence) ötödik alkalommal rendezett egynapos konferenciát a tolmácsképzéssel foglalkozó európai egyetemek képviselői számára. Tudnivaló, hogy 1996 óta a SCIC már nem foglalkozik önállóan tolmácsképzéssel, hanem különböző módon támogatja a tolmácsképzést folytató intézményeket a képzés hatékonyságának növelésében. A tanácskozást, amelyre 60 európai tolmácsképző intézmény képviselője kapott meghívást, **Marco Benedetti**, a SCIC új elnöke rendkívüli problémaérzékenységgel és nagy empátiával vezette. Az előadásokat és hozzászólásokat szinkrontolmács kollégák fordították francia, német és angol nyelvre. A közvetlen hangulatra jellemző, hogy a tolmácsként dolgozó kollégák maguk is bekapcsolódtak a vitába.

Az első előadást **Danica Seleskovitch** (ESIT, Párizs) és **Marianne Lederer** (ESIT, Párizs) a szakma két nagyasszonya tartotta a számítógépes kultúra, az Internet szerepéről a tolmácsolás és a tolmácsolás-fordítás oktatásában. A szakma két elismert nagysága igazán nem az újonc generációhoz tartozik, éppen ezért talán még frappánsabb volt, hogy ők törtek lándzsát az új technológiák ésszerű felhasználása mellett. Seleskovitch külön kitért a jelenleg még elenyésző szerepet játszó távtolmácsolásra, amely szerinte biztosan meg fog valósulni, bármilyen elképzelhetetlennek tűnik is jelenleg egyesek számára. A távtolmácsolással kapcsolatos problémákat mindenképpen figyelembe kell venni a bővülő Európában mind a képzés, mind a tolmácsolás feltételrendszerének kialakításánál: pl. ha a tolmács csak képernyőn láthatja a beszélő személyt, nem tud behelyezkedni a terem hangulatába. Távtolmácsoláskor nyilvánvalóan tökéletes együttműködésre van szükség a technikusok és a felhasználók között. Vagyis a tolmácsnak, vagy az ő képviselőjében eljáró személynek előzetesen pontosan meg kell határoznia a zavartalan műszaki feltételek megvalósításának módját. Mindketten felhívták a figyelmet arra, hogy az új technológiák következményeit ne csak elviseljük és tűrjük, hanem használjuk ki előnyeiket is: lehetséges pl., hogy a távtolmácsolás jobban rákényszeríti a tolmácsokat az absztrakcióra, arra, hogy függetlenítsék magukat a szavaktól, és a gondolatokra, vagyis az értelemre koncentrálnak.

A következő előadói páros **Laura Gran** professzor és fiatal munkatársa **Angela Carabelli** volt a Trieszti Egyetem Fordító- és Tolmácsképző Intézete, az SSLMIT képviselőjében. Nagy érdeklődés kísérte beszámolójukat a Trieszti Egyetemen kifejlesztett IRIS elnevezésű számítógépes programról, amelynek segítségével – CDROM-on – nemcsak szöveg, hanem hang formájában is a hall-

gató rendelkezésére tudnak bocsátani tolmácsolandó anyagokat. És ami még fontosabb, a hallgató is fel tudja venni számítógépes program segítségével saját teljesítményét, amelyet az oktató ellenőrizhet, majd megjegyzéseit, tanácsait azonnal elküldheti a diáknak. Így létrejöhet egy olyan interaktív kapcsolat, amely függetlenül az időtől és a helyszíntől, mondhatni korlátlanul nyújtja a hallgató számára a gyakorlást, az eszmecsere és a fejlődés lehetőségeit.

A kávészünet után a délelőtti ülés utolsó előadása következett: **Jana Rejskova** a prágai Károly Egyetem képviselőjében arról beszélt, hogy mivel a közép-európai nyelvek esetében még hosszú ideig szükség lesz az idegen nyelvre (B nyelvre) való tolmácsolásra, azaz a *retour* alkalmazására, ezt oktatni is kell. Intézményükben ötéves képzés keretében valósítják meg a tolmácsképzést. Az idegen nyelvre való tolmácsolásra a képzés utolsó szakaszában kerül sor. Kiemelt szerepet szánnak ennek a szakasznak. Náluk az a bevált gyakorlat, hogy párban dolgoznak a hallgatók, egyikük előkészít egy előadást, amelyet a pár másik tagja tolmácsol. A teljesítményt mind a partner, mind a tanár értékeli. Lényeges eleme az oktatási folyamatnak, hogy a párban dolgozó két hallgató a nehézségeit egymással megbeszéli, egymás munkáját kölcsönösen segíti.

Rejskova előadása után Marco Benedetti megnyitotta a vitát, amely a két fő téma, a technikai eszközök használata és a B nyelvre való tolmácsolás körül bontakozott ki. **Michel Lesseigne**, az AIIC főtítkárhelyettese beszámolt arról, hogy az EU nyelvek esetében is szükség lehet B nyelvre történő tolmácsolásra, ez a helyzet pl. a portugál nyelv esetében. Szerinte már a képzés során ki kell térni a távtolmácsolás (*télé-interprétation*) oktatására, amely a közeli jövőben általános gyakorlat lesz.

Mariane Lederer megkérdezte, hogy a résztvevő intézmények közül melyik foglalkozik a videokonferenciára történő képzéssel. A válaszokból az derült ki, hogy egyelőre csak Genfben foglalkoznak ezzel a képzési formával. A B nyelvre történő tolmácsolással kapcsolatban pedig azt vetette fel, hogy a határok merevségének csökkenésével, avagy fokozatos eltűnésével, a mozgási szabadság nagymértékű növekedésével a hallgatóknál egyre nehezebb lesz megkülönböztetni anyanyelvet és második nyelvet.

A délutáni ülésen **Viviane Reding**, az Európai Unió Bizottságának Oktatásügyi és Kulturális biztosa nevében munkatársa tartott előadást „*A többnyelvűség fontossága: a Nyelvek Európai Éve*” címmel. Elmondta, hogy az Európai Unió költségvetésében jelentős anyagi forrás áll rendelkezésre az általános értelemben vett nyelvtanulásra, a többnyelvűség támogatására és a magas szintű nyelvismeretek, a tolmácsolás fejlesztésére. Bár az előadás az általános értelemben vett idegennyelv-tanulás fontosságáról és milyenségéről szólt, nyilvánvaló, hogy Európa „nyelvtudási térképe” nagy befolyással lesz a jövő tolmácsolási igényeire.

Az előadás után Marco Benedetti megnyitotta a délutáni ülészak vitáját, amely kezdetben a vitaindító előadás témájának megfelelően a idegen nyelvek tanulásának és a tolmácsolás oktatásának az összefüggései körül zajlott, később egyre általánosabb nyelvpolitikai és fordításpolitikai kérdéseket érintett.

Danica Seleskovitch felvetette azt a kérdést, hogy milyen korban tanácsos elkezdni az idegen nyelv(ek) tanulását? Felmerült természetesen az angolnak,

mint nemzetközi konferencianyelvnek az általánossá válása és az ezzel járó problémák: a szakemberek inkább egy közepes szintű szakmai angol nyelvet használnak és igyekeznek kikerülni a tolmácsolást. Közvetlenül összefügg ezzel a minőség kérdése valamint a minőség és az ár kölcsönös kapcsolata, egymásra hatása. A hozzászólók egyértelműen állást foglaltak azzal kapcsolatban, hogy a megrendelő kívánságai és szükségletei döntenek el a szolgáltatás jellegét. Azonban mind a tolmácsoknak, mind a tolmácsok szakmai szervezeteinek mindent el kell követniük, hogy ismertté és világossá tegyék a színvonalas tolmácsolási munka előfeltételeit, követelményrendszerét mind szakmai, mind technikai szempontból. Csakis a jó minőségű teljesítmény az, amely révén további elismerést nyer mind a szaktolmácsolás, mind az erre történő felkészítés.

Ekaterina Draganova, a szófiai St. Klement Ohridski Egyetem képviselőjében arra hívta fel a figyelmet, hogy új alapokra kell helyezni a tolmácsolás pedagógiáját. Feltétlenül be kell vonni az új technológiák alkalmazását, nemcsak mint követelményrendszert, hanem mint az oktatást elősegítő segédanyagot, pl. ebben az esetben a videokazettára felvett beszédek gyűjteményét. A SCIC szervezete dolgozik már egy ilyen anyag kidolgozásában, és ígéretet tett arra, hogy már a közeli jövőben az oktatási intézmények rendelkezésére bocsátják a videokazettát. Mind az Európai Unió jelenlévő képviselői, mind az egyetemek képviselői, oktatói (akiknek nagy része gyakorló tolmács) felvetették azt a kérdést, hogy milyen beszédek lehet jó minőségben tolmácsolni. A résztvevők megegyeztek abban, hogy azokat az előadókat lehet jól tolmácsolni, akik nem előre leírt beszédet olvasnak fel, hanem spontán módon fogalmazzák meg előadásukat, szövegük mégsem esik szét, hanem világos logikai gondolatmenetet követ.

Claude Durand aggodalmának adott hangot a Miniszterek Tanácsában elhangzó beszédekkel kapcsolatban. Az egyes országok szakminiszterei által elkészített előadások monológ jellegűek, kevés az élő beszéd, kevés az érdemi vita. Jó lenne, ha a jövőben nem ebben az irányban fejlődne a tanácskozások formája. A SCIC beszámol arról a kezdeményezéséről, amelynek során három napon keresztül, 100 értekezleten, 1000 közvélemény-kutatási kérdőívet osztanak ki az érdekeltek között, amelyen a tolmácsolás minőségével kapcsolatos kérdéseket tesznek fel. A kérdőívek értékelésével választ kívánnak kapni arra a kérdésre, hogy milyen módon lehetne kimozdítani passzivitásukból és esetenként tájékozatlanságukból a tolmácsolási munkát megrendelőket.

A vita során számos mindennapi aktualitást tükröző kérdés merült még fel. Szükség van-e a fordítással és tolmácsolással foglalkozó oktatási intézmények általános értékelésére? Ki végezze az értékelést? Mi a helyzet, és mi lesz a helyzet a különböző szintű diplomák elismerése terén az egyes országokban, hiszen a hallgatók mind nagyobb mozgási szabadságának megvalósulása következtében a diplomák kölcsönös elismerésének kérdése egyre aktuálisabbá válik. **Zuzana Jettmarová** a prágai tapasztalatok alapján azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy a csupán érettségivel rendelkező tanulók nem rendelkeznek elegendő ismerettel, és nem eléggé érettek még a tolmácsolásra.

A tanácskozáson felmerült sokféle kérdésre természetesen nem sikerült végleges választ adni. Marco Benedetti zárszavában hangsúlyozta a rendszeres információcsere jelentőségét, megígérte, hogy a SCIC a jövőben is mindent megtesz azért, hogy a tolmácsolással foglalkozó egyetemek képviselői rendszeresen találkozhatnak egymással, tájékozódhatnak az integrálódó Európa tolmácsolási igényeiről, és ennek megfelelően fejleszthessék képzési struktúrájukat.

Magyar–német kulturális szótár,
mely a német anyanyelvű olvasók számára
lexikonszerűen foglalja össze
a magyar kultúra sajátosságait

UNGARN

LAND UND LEUTE

ein kleines

**KONVERSATIONS
LEXIKON**
*der ungarischen
Alltagskultur*

von István Bart